

VIII. SOMUT OLMAYAN KÜLTÜREL MİRAS KIŞ OKULU

VIII. Winter School on Intangible Cultural Heritage

Doç. Dr. Tuna YILDIZ*

Somut Olmayan Kültürel Miras Kış Okulu, ilk olarak 6-10 Şubat 2017 tarihleri arasında Sakarya'nın Sapanca ilçesinde gerçekleştirilmiştir. O tarihten itibaren pandemi ve deprem gibi zorunlu sebepler dışında düzenli olarak devam etmiştir. Bugüne kadar Sakarya, Kastamonu, Çankırı, Ankara/Çamlıdere, Amasya, Yozgat ve Balıkesir gibi farklı bölgelerde gerçekleştirilmiştir. Somut olmayan kültürel miras (SOKÜM) alanında farkındalığı artırmak ve bu konuyla akademik ve uygulamalı olarak ilgilenen bireyleri eğitmek amacıyla düzenlenen Kış Okulu, çeşitli paydaşları bir araya getirmiştir. Katılımcılar arasında sivil toplum kuruluşları temsilcileri, kalkınma ajansları, Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı okullardaki öğretmenler, yerel yönetim temsilcileri, uzmanlar, yüksek lisans ve doktora öğrencileri ile akademisyenler yer almıştır. Program kapsamında eğitim, katılım, aktarım, sürdürülebilir kalkınma, medya, görsel kültür, müzecilik, dijital kültür ve somut olmayan kültürel miras arasındaki ilişkiler gibi konular ele alınmıştır. Kış Okulu, teorik derslerin yanı sıra, katılımcıların doğrudan deneyim yaşayabileceği bir ortam da sunmaktadır. 2017'den itibaren düzenlenen programlarda özellikle akşamları masal anlatımı, köy seyirlik oyunları, Karagöz gösterileri, mâni ve türkü söyleme, bilmece ve fıkra anlatımı gibi kültürel unsurlar katılımcılarla birlikte deneyimlenmiştir. Sivil toplum, üniversiteler ve kamu kurumlarının ortak çalışmalarıyla sürdürülen Somut Olmayan Kültürel Miras Kış Okulu, koruma alanındaki istikrarlı yapısı ve farkındalık artırıcı katkılarıyla UNESCO'nun da dikkatini çekmiş; çeşitli raporlarda yer almıştır. Örneğin Türkiye'nin UNESCO'ya sunduğu 2021 yılındaki periyodik raporunda da Kış Okulu programından bahsedilmiştir.¹ 2017-2025 yılları arasında düzenlenen programlara yaklaşık 250 katılımcı katılmış ve farklı üniversitelerden birçok akademisyen ile uzman kolaylaştırıcı olarak ders vermiştir.

Sekizincisi Niğde'de gerçekleştirilen kış okulu ise "Korumada Yerel Yönetimlerin Rolü" teması ile düzenlenmiştir. UNESCO akreditasyonlu Somut Olmayan Kültürel Miras Derneği ile UNESCO Türkiye Millî Komisyonu iş birliğinde, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Türk Halk Bilimi Uygulama ve Araştırma Merkezi ve Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Somut Olmayan Kültürel Mirasın Örgün ve Yaygın Eğitimi UNESCO Kürsüsünün akademik desteği ile Niğde Belediyesi ve Niğde Valiliği evsahipliğinde VIII. Somut Olmayan Kültürel Miras Kış Okulu 24-26 Ocak 2025 tarihinde Niğde'de gerçekleştirildi. Kış Okulu'nun ilk günündeki açılış konuşmalarını Niğde Valisi Dr. Cahit Çelik, Niğde Belediye Başkanı Emrah Özdemir, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Hasan Uslu, UNESCO Türkiye Millî Komisyonu Başkanı Prof. Dr. M. Öcal Oğuz, Niğde Kent Konseyi Başkanı Prof. Dr. Mutlu Başaran Öztürk, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yaşayan Miras ve Kültürel Etkinlikler Genel Müdür Yardımcısı Dr. Serkan Emir Erkmen gerçekleştirmiştir.

* Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Halk Bilimi Bölümü, Ankara/Türkiye, tuna.yildiz@hvbv.edu.tr, ORCID: 0000-0002-1100-9794.

UNESCO Türkiye Millî Komisyonu Başkanı Prof. Dr. M. Öcal OĞUZ “UNESCO; Birlikte Var Olma Birlikte Koruma” başlıklı açılış sunumunda UNESCO sözleşmeleri ve programlarını özetleyerek Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesinin amaçları ve prensipleri doğrultusunda Niğde’deki yerel yönetimlerin rolünü vurgulamıştır. Açılış konuşmaları bölümü UNESCO Türkiye Millî Komisyonu Başkan Vekili Prof. Dr. Nizamettin Kazancı’nın “Doğal Miras Alanlarında Somut Olmayan Kültürel Mirasın Yeri” başlıklı sunumuyla devam etmiştir. Kazancı, doğal ve kültürel mirasın birbiriyle ilişkili olduğunu ve bu bağlamda doğa ile somut olmayan kültürel mirasın korunmasının birlikte ele alınması gerektiğini aktarmıştır.

Somut olmayan kültürel miras alanında uluslararası deneyime sahip kolaylaştırıcıların sunum ve başkanlığında yürütülen dersler, farklı uzmanlık alanlarına sahip katılımcıların soru ve görüşleriyle derinleşmiştir. UNESCO Türkiye Millî Komisyonu Kültür Sektörü Uzmanı Cansu Türk “Somut ve Somut Olmayan Kültürel Mirasın Bütüncül Korunması: Sözleşmeler Arası Bir Yaklaşım” konulu sunumunun ardından UNESCO Türkiye Millî Komisyonu Sektör Uzman Yardımcısı Dr. Azize Ökten “UNESCO Yerel Yönetimler İlişkisi” konulu sunumunda UNESCO’nun şehir programları hakkında bilgi paylaşımında bulunmuştur. UNESCO Türkiye Millî Komisyonu Somut Olmayan Kültürel Miras İhtisas Komitesi Üyesi Prof. Dr. Selcan Gürçayır Teke’nin “Yerel Yönetimler ve El Sanatları Geleneği” konulu sunumuyla ilk gün oturumları son bulmuştur. Gürçayır Teke, sunumunda el sanatları geleneğinin korunmasında yerel yönetimlerin rolüne odaklanmıştır.

Kış Okulu programlarının somut olmayan kültürel mirası deneyimleten örneklerine bu yılki kış okulunda da yer verilmiştir. Bu kapsamda Meryem Özdemir tarafından İhlamur Baskı Sanatı ve Büşra Yılmaz tarafından Ebru Sanatı atölyeleri katılımcılardan büyük ilgi görmüştür. Günün sonunda düzenlenen Geleneksel Sohbet Toplantısında Hayalî Şafak Yılmaz Karagöz gösterisini yapmış ve köy seyirlik oyunları katılımcılarla birlikte icra edilmiştir.

Kış Okulu’nun ikinci günü, UNESCO Türkiye Millî Komisyonu Somut Olmayan Kültürel Miras İhtisas Komitesi Üyesi Doç. Dr. Ahmet Erman Aral’ın “Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunmasında Eğitimin Rolü” konulu sunumuyla başlamıştır. Aral sunumunda; somut olmayan kültürel mirasın korunmasında eğitime dair örnek çalışmalar ve projeler üzerinden kültürel mirasın korunmasında eğitimle sağlanan başarıları anlatmıştır.

Programın devamında UNESCO Türkiye Millî Komisyonu Somut Olmayan Kültürel Miras İhtisas Komitesi Üyesi Doç. Dr. Tuna Yıldız “Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunmasında Yerel Yönetimler ve Sivil Toplum Kuruluşları İş Birliği” konulu sunumunu gerçekleştirmiştir. Yıldız sunumunda; somut olmayan kültürel mirasın korunmasında topluluk katılımının önemini vurgulayarak yerel yönetimlerin ve sivil toplum kuruluşlarının iş birliği içerisinde çalışmasının toplulukların kendi miraslarına olan bağlılıklarının güçlenmesi açısından büyük bir fırsat sunduğunu belirtmiştir. Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Türk Halk Bilimi Bölümü’nden Dr. Öğr. Üyesi Zeynep Safiye Baki Nalcıoğlu ise “Somut Olmayan Kültürel Miras ve Müzecilik” konulu sunumunda Türkiye başta olmak üzere farklı ülkelerdeki somut olmayan kültürel miras müzelerinin çalışmalarını aktarmıştır.

Kış Okulu, kapanış ve değerlendirme bölümüyle sona ererken, katılımcılar programın genel değerlendirmesini yaparak fikir ve önerilerini paylaşmışlardır. Tüm katılımcılara, Kış Okulu’na katıldıklarını belgeleyen bir Katılım Belgesi takdim edilmiştir.

NOTLAR

1. <https://ich.unesco.org/en/state/turkiye-TR?info=periodic-reporting>. (Erişim Tarihi: 01 Mart 2025)